Lag om ändring i vallagen (1972:620);

SFS 1982:146
Utkom från trycket den 30 mars 1982

utfärdad den 11 mars 1982.

Enligt riksdagens beslut[1] föreskrivs i fråga om vallagen (1972:620)[2]

dels att 7 kap. 2 §, 8 kap. 7 §, 10 kap. 1 och 13 §§ samt 11 kap. 1, 3, 5 och 8 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas tre nya paragrafer, 10 kap. 7 a och 12 a §§ samt 11 kap. 6 a §, av nedan angivna lydelse.

Till följd härav kommer lagen att ha följande lydelse från och med den dag då denna lag träder i kraft.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller vid val till riksdagen samt val av landstingsledamöter och kommunfullmäktige. *Lag (1977:187).*

2 § För val enligt denna lag finns en central valmyndighet. Regeringen bestämmer vilken myndighet som skall vara central valmyndighet. *Lag (1974:215).*

3 § Ordinarie val till riksdagen samt val i hela riket av landstingsledamöter och kommunfullmäktige förrättas samma dag. Valdag är tredje söndagen i september.

[1] Prop. 1981/82: 83, KU 19, rskr 137.
[2] Lagen omtryckt 1979: 456.

Vid extra val till riksdagen som beslutas av regeringen och vid omval till riksdagen är valdag den söndag som regeringen bestämmer. Vid extra val till riksdagen enligt 6 kap. 3 § regeringsformen är valdag den söndag som riksdagens talman bestämmer efter samråd med centrala valmyndigheten.

Vid val av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige som ej omfattar hela riket är valdag den söndag som länsstyrelsen bestämmer. *Lag (1977:187).*

4 § Om en ändring i den landstingskommunala eller kommunala indelningen skall träda i kraft den 1 januari året efter det år då val i hela riket av landstingsledamöter och kommunfullmäktige äger rum, skall redan det valet avse landstingskommunen och kommunen enligt den nya indelningen. *Lag (1981:525).*

2 kap. Valkretsar och fasta valkretsmandat

1 § För val till riksdagen är riket indelat i 28 valkretsar. Dessa är

Stockholms kommun,

Stockholms län med undantag av Stockholms kommun (Stockholms läns valkrets),

Göteborgs kommun,

Göteborgs och Bohus län med undantag av Göteborgs kommun (Bohus läns valkrets),

Malmö, Helsingborg, Landskrona och Lunds kommuner (fyrstadskretsen),

Malmöhus län med undantag av fyrstadskretsen (Malmöhus läns valkrets),

Ale, Alingsås, Bengtsfors, Dals-Eds, Färgelanda, Herrljunga, Lerums, Lilla Edets, Melleruds, Trollhättans, Vårgårda, Vänersborgs och Åmåls kommuner (Älvsborgs läns norra valkrets),

Borås, Marks, Svenljunga, Tranemo och Ulricehamns kommuner (Älvsborgs läns södra valkrets),

vart och ett av övriga län. *Lag (1975:310).*

2 § Centrala valmyndigheten fastställer antalet fasta valkretsmandat i varje valkrets före utgången av april varje år då ordinarie val till riksdagen skall hållas. Härvid tillföres valkretsen ett mandat för varje gång som antalet röstberättigade där är jämnt delbart med en trehundrationdel av antalet röstberättigade i riket. De fasta valkretsmandat, som härefter återstår, tillföres valkretsarna efter storleken av de överskott som uppkommit vid denna fördelning. Mellan lika överskottstal avgöres företrädet genom lottning.

Påverkas valkretsarnas omfattning av beslut om ändring i länsindelningen eller den kommunala indelningen, vilket träder i kraft vid ingången av året efter det då ordinarie val till riksdagen hållits, skall i fråga om val till riksdagen indelningsändringen beaktas redan från och med beslutets dag.

3 § Vid tillämpning av 2 § beräknas antalet röstberättigade på grundval av stommarna till mantalslängderna för året. Vid beräkningen anses som röstberättigad varje svensk medborgare som fyllt eller senare under kalen-

deråret fyller aderton år och som ej på grund av domstols förklaring är eller efter uppnådd myndighetsålder skall förbli omyndig. *Lag (1974:215).*

4 § Talan mot centrala valmyndighetens beslut enligt 2 § föres hos valprövningsnämnden genom besvär. *Lag (1974:215).*

5 § För val av landstingsledamöter indelas landstingskommunen i valkretsar. Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets. *Lag (1977:187).*

6 § Valkrets skall omfatta en eller flera kommuner. Om det föranledes av andra stycket 1 eller en lämpligare valkretsindelning därigenom eljest erhålles, får dock kommun delas i två eller flera valkretsar eller del av kommun sammanföras med annan kommun, del av annan kommun eller delar av andra kommuner till en valkrets.

Valkrets bör utformas så att den

1. kan beräknas komma att enligt bestämmelserna i 8 § tilldelas minst åtta fasta valkretsmandat,
2. kan omslutas av en sammanhängande gränslinje.

Delas kommun i två eller flera valkretsar för val av landstingsledamöter och är kommunen indelad i valkretsar för val av kommunfullmäktige, skall iakttagas, att gräns för valkrets för val av landstingsledamöter skall sammanfalla med gräns för valkrets för val av fullmäktige. *Lag (1977:187).*

7 § Indelningen i valkretsar bestämmes av landstinget, sedan kommunerna har beretts tillfälle att yttra sig. Mot landstingets beslut får talan ej föras.

Beslut om indelning i valkretsar meddelas före utgången av oktober året före det år då val av landstingsledamöter första gången skall äga rum enligt den beslutade indelningen.

Beslut om indelning i valkretsar skall för att vinna bindande kraft prövas och fastställas av länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos valprövningsnämnden genom besvär. Valprövningsnämndens beslut får inte överklagas. *Lag (1981:525).*

8 § Mandaten i landstinget utgörs av fasta valkretsmandat och utjämningsmandat. Nio tiondelar av mandaten är fasta valkretsmandat. Det brutna tal som uppkommer vid fastställandet av antalet fasta valkretsmandat avrundas till närmast lägre hela tal. Återstående mandat är utjämningsmandat.

Länsstyrelsen fastställer antalet fasta valkretsmandat i varje valkrets före utgången av april varje år då val av landstingsledamöter skall äga rum. Härvid tillförs valkretsen ett mandat för varje gång som antalet röstberättigade i valkretsen är jämnt delbart med det tal som erhålls, när antalet röstberättigade i landstingskommunen delas med antalet fasta valkretsmandat där. De fasta valkretsmandat som härefter återstår tillförs valkretsarna efter storleken av de överskott som har uppkommit vid denna fördelning. Mellan lika överskottstal avgörs företrädet genom lottning.

Vid tillämpning av andra stycket skall som röstberättigad anses den som har upptagits i gällande röstlängd.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos valprövningsnämnden genom

besvär. Valprövningsnämndens beslut får inte överklagas. *Lag (1981:525).*

9 § För val av kommunfullmäktige skall kommun indelas i valkretsar, om i kommunen finnas flera än 24 000 röstberättigade invånare eller för kommunen skall utses minst 51 fullmäktige. Överstiger antalet röstberättigade invånare i kommun 6 000 får kommunen indelas i valkretsar. Annan kommun får indelas i valkretsar endast om synnerliga skäl föreligger på grund av kommunens särskilt betydande utsträckning eller liknande förhållanden. Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets. Som röstberättigad anses den som har upptagits i gällande röstlängd.

Vid valkretsindelning iakttages att valkretsarna

1. skall utformas så att varje krets kan beräknas komma att enligt bestämmelserna i 10 § utse minst femton kommunfullmäktige,
2. om det är möjligt, skall utformas så att varje krets kan omslutas med en sammanhängande gränslinje,
3. skall utformas så att territoriell församling, om det är möjligt, lämnas odelad och icke i något fall delas på flera än två kretsar och
4. i den mån det kan ske utan olägenhet skall utformas så att antalet fullmäktige för hela kommunen kan beräknas bli lika fördelat på de särskilda kretsarna. *Lag (1977:187).*

10 § I varje valkrets väljes en kommunfullmäktig för varje gång som antalet röstberättigade i valkretsen är jämnt delbart med det tal som erhålles, när antalet röstberättigade i kommunen delas med antalet fullmäktige för hela kommunen. Om det antal fullmäktige som skall utses enligt denna regel ej uppgår till det för kommunen bestämda antalet, skall för att detta antal skall kunna uppnås de valkretsar i vilka antalet röstberättigade mest överskjuter de tal som enligt regeln är bestämmande för fullmäktiges antal inom valkretsarna vara berättigade att var för sig i ordning efter överskottens storlek välja ytterligare en fullmäktig. Är överskottstalen lika för två eller flera valkretsar, avgöres företrädet genom lottning. Som röstberättigad anses den som har upptagits i gällande röstlängd. *Lag (1977:187).*

11 § Indelningen i valkretsar bestäms av kommunfullmäktige. Fullmäktiges beslut får inte överklagas.

Beslut om indelning i valkretsar meddelas före utgången av oktober året före det år då val av kommunfullmäktige första gången skall äga rum enligt den beslutade indelningen.

Beslut om indelning i valkretsar skall för att vinna bindande kraft prövas och fastställas av länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos valprövningsnämnden genom besvär. Valprövningsnämndens beslut får inte överklagas. *Lag (1981:525).*

12 § Det antal fullmäktige, som varje valkrets skall utse, fastställs av länsstyrelsen före utgången av april varje år då val av kommunfullmäktige skall äga rum. Uppgår därvid i någon valkrets det antal fullmäktige, som kretsen skall utse enligt de grunder som anges i 10 §, inte till femton, skall antalet, med motsvarande jämkning av antalet fullmäktige i övriga kretsar, likväl bestämmas till femton. I ett sådant fall skall valkretsindelningen omprövas före nästa val.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos valprövningsnämnden genom besvär. Valprövningsnämndens beslut får inte överklagas. *Lag (1981:525).*

13 § Regeringen eller annan myndighet som beslutar om ändring i rikets indelning i landstingskommuner eller kommuner kan vid behov bestämma att beslut rörande indelning i valkretsar och fördelning av mandat får meddelas senare än som föreskrivs i 2, 7, 8, 11 och 12 §§. *Lag (1981:525).*

3 kap. Valnämnd, valdistrikt och valförrättare

1 § I varje kommun skall finnas en valnämnd.

Valnämnd skall ha tillgång till personal i den omfattning som behövs för att den skall kunna fullgöra sina uppgifter. *Lag (1977:187).*

2 § I fråga om valnämnd tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 2 §, 3 § första stycket, 4 §, 5 § tredje stycket, 7 och 8 §§, 9 § första stycket och 10–12 §§ kommunallagen (1977:179) på motsvarande sätt. I annan kommun än Stockholms kommun tillämpas även bestämmelserna i 3 kap. 5 § första stycket och 6 § nämnda lag på motsvarande sätt.

Om en ändring i den kommunala indelningen innebär att en ny kommun bildas, skall indelningsdelegerade snarast möjligt under året innan indelningsändringen träder i kraft välja ledamöter och suppleanter i valnämnd för tiden före ikraftträdandet.

Utan hinder av 2 § 2 förvaltningslagen (1971:290) tillämpas bestämmelserna i 4 och 5 §§ nämnda lag i samtliga ärenden hos valnämnd. *Lag (1981:525).*

3 § Varje kommun är indelad i valdistrikt. Är kommun indelad i valkretsar för val av kommunfullmäktige, skall varje sådan valkrets bilda ett eller flera valdistrikt.

Valdistrikt bör omfatta 1 200–1 500 röstberättigade. Endast om särskilda skäl föranleder det, får valdistrikt omfatta mer än 1 800 eller mindre än 300 röstberättigade.

Länsstyrelsen beslutar om kommuns indelning i valdistrikt på förslag av fullmäktige i kommunen. Det åligger kommun att under år närmast före år då ordinarie val till riksdagen skall äga rum se över indelningen. Om det är påkallat får länsstyrelsen självmant besluta om indelningen i valdistrikt sedan fullmäktige i kommunen har beretts tillfälle att yttra sig.

Beslut om indelning i valdistrikt skall meddelas senast en månad före ingången av det år under vilket beslutet skall träda i tillämpning. Regeringen eller annan myndighet som beslutar om ändring i rikets indelning i landstingskommuner eller kommuner kan dock vid behov bestämma att beslut om indelning i valdistrikt får meddelas senare. Länsstyrelsen skall omedelbart kungöra sådana beslut i ortstidning inom valdistrikten samt tillställa centrala valmyndigheten avskrift av beslutet. *Lag (1981:525).*

4 § När val enligt denna lag skall förrättas, utser valnämnden för varje valdistrikt minst fyra personer att på valdagen tjänstgöra som valförrättare i distriktet. Bland de utsedda förordnar nämnden en att vara ordförande och en att vara ersättare för ordföranden.

Vid röstningen skall minst tre av valförrättarna, däribland ordföranden eller hans ersättare, vara närvarande. *Lag (1975:310).*

5 § Var och en som är valbar till ledamot i valnämnden är skyldig att mottaga uppdrag som valförrättare, om han ej har giltigt hinder. *Lag (1977:187).*

6 § Talan mot länsstyrelsens beslut i ärende om indelning i valdistrikt föres hos valprövningsnämnden genom besvär.

Den som vill klaga över beslut som innebär att av honom uppgivet hinder att mottaga uppdrag som avses i 5 § ej godkänts får föra talan hos länsstyrelsen genom besvär. Härvid räknas besvärstiden från den dag beslutet meddelades. Mot länsstyrelsens beslut får talan ej föras. *Lag (1974:215).*

4 kap. Röstlängder

Allmän röstlängd

1 § Allmän röstlängd upprättas årligen för varje valdistrikt av lokala skattemyndigheten. Längden skall vara upprättad senast den 20 juni. *Lag (1981:525).*

2 § I allmän röstlängd tas upp svensk medborgare som den 1 juni enligt länsstyrelsens personband är kyrkobokförd i valdistriktet och som har fyllt eller före den 1 september det år röstlängden upprättas fyller sjutton år. Om en beslutad ändring i den kommunala indelningen skall träda i kraft vid följande årsskifte, tas i längden upp den som skall vara kyrkobokförd i distriktet enligt den nya indelningen.

Under de förutsättningar som i första stycket anges för svenska medborgare tas i röstlängden upp även de utlänningar som enligt länsstyrelsens personband har varit kyrkobokförda i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret.

Den som den 1 juni enligt länsstyrelsens personband på grund av domstols förklaring är eller efter uppnådd myndighetsålder skall förbli omyndig tas dock ej upp i längden.

För den som ej fyllt aderton år den 1 september det år röstlängden upprättas antecknas den dag då han blir röstberättigad.

För utlänningar antecknas att rösträtt ej föreligger vid val till riksdagen. *Lag (1981:525).*

3 § Allmän röstlängd skall vara framlagd för granskning hos lokala skattemyndigheten varje vardag med undantag av lördag under tiden den 26 juni–15 juli eller, om sistnämnda dag är en lördag eller söndag, till och med närmast följande måndag.

Länsstyrelsen får bestämma att röstlängden skall vara framlagd för granskning även på annat ställe än hos lokala skattemyndigheten. *Lag (1981:525).*

4 § Den som anser att allmän röstlängd är felaktig i det att han oriktigt uteslutits från rösträtt eller att annan oriktigt upptagits som röstberättigad får senast den 15 juli skriftligen framställa anmärkning mot längden hos länsstyrelsen. Den omständigheten att någon tagits upp i röstlängd för annat valdistrikt än han anser sig tillhöra utgör ej grund för anmärkning mot längden.

Anmärkning som göres för sent upptages ej till prövning.

Har anmärkning framställts i rätt tid mot någons rösträtt enligt längden, skall länsstyrelsen genast underrätta denne om innehållet i anmärkningshandlingen samt om tid och plats för prövning av anmärkningen.

5 § Anmärkning mot allmän röstlängd prövas vid offentligt sammanträde hos länsstyrelsen den 22 juli eller, om denna dag är en lördag eller söndag, närmast följande måndag.

Den mot vilkens rösträtt anmärkning framställts får vid anmärkningssammanträdet åberopa även omständighet som inträffat efter den 1 juni.

Senast dagen efter sammanträdets slut meddelar länsstyrelsen beslut över varje särskild anmärkning. Beslut antecknas på anmärkningsskriften. I röstlängden införes rättelse som föranledes av beslutet.

Länsstyrelsen skriver under röstlängd mot vilken anmärkning framställts. Lokala skattemyndigheten förser de röstlängder mot vilka anmärkning ej framställts inom föreskriven tid med bevis härom.

6 § Mot länsstyrelsens beslut över anmärkning mot allmän röstlängd får talan föras endast i samband med besvär över val vid vilket beslutet länt till efterrättelse. I sådant mål får åberopas endast bevis som företetts hos länsstyrelsen.

7 § Allmän röstlängd gäller från och med den 1 september det år röstlängden upprättas till och med den 31 augusti påföljande år, om ej annat följer av 8 eller 9 §. *Lag (1974:215).*

8 § Har någon icke blivit upptagen i allmän röstlängd eller har det i längden beträffande honom antecknats att han blir röstberättigad viss dag efter den 1 september det år röstlängden upprättas eller att rösträtt ej föreligger vid val till riksdagen och har anmärkning häremot ej framställts på sätt som föreskrives i 4 § första stycket, skall länsstyrelsen efter ansökan av honom eller av lokala skattemyndigheten besluta om rättelse i röstlängden, om det är uppenbart att fel till hans nackdel föreligger. Sådan ansökan skall ha gjorts hos länsstyrelsen senast den 1 september det år då röstlängden upprättades. Ansökan som göres för sent upptages ej till prövning.

Beslutar länsstyrelsen om rättelse i röstlängd, skall länsstyrelsen genast underrätta lokala skattemyndigheten om beslutet. Lokala skattemyndigheten skall genast rätta röstlängden i enlighet med beslutet. Innan detta skett äger beslutet icke verkan.

Mot beslut varigenom ansökan om rättelse avslagits eller avvisats får talan ej föras. Mot beslut om rättelse får talan föras endast i samband med besvär över val vid vilket beslutet länt till efterrättelse. *Lag (1975:1273).*

9 § Har allmän röstlängd i någon del förklarats felaktig på grund av talan som förts i samband med besvär över val, skall länsstyrelsen rätta längden i enlighet med förklaringen.

10 § Länsstyrelsen skall senast den 20 juni kungöra var och när allmän röstlängd kommer att vara framlagd för granskning. I kungörelsen skall anges även tid och sätt för framställande av anmärkning mot längden samt tid och plats för prövning av anmärkning. Kungörelsen skall anslås på kommunens anslagstavla och införas i ortstidning inom kommunen. *Lag (1981:525).*

Särskild röstlängd

11 § Svensk medborgare som ej är bosatt i riket har rösträtt vid val till riksdagen, om han varit kyrkobokförd här någon gång och ej på grund av 3 kap. 2 § regeringsformen är utesluten från rösträtt.

Svensk medborgare skall anses bosatt utom riket, om han enligt länsstyrelsens personband ej är kyrkobokförd här. *Lag (1977:101).*

12 § Särskild röstlängd för val till riksdagen upprättas årligen för varje valkrets av centrala valmyndigheten. Längden skall vara upprättad senast den 20 juni.

I särskild röstlängd upptas, efter ansökan, den som den 1 juni har rösträtt enligt 11 §. Under år då ordinarie val till riksdagen ej äger rum tas i längden upp, även utan ansökan, den som har tagits upp i särskild röstlängd för det närmast föregående året, om han fortfarande har rösträtt enligt 11 §. Även den som den 1 juni ej fyllt aderton år tas upp i den särskilda röstlängden, om han fyllt eller före den 1 september det år röstlängden upprättas fyller sjutton år och det inte möter hinder i övrigt. För den som ej fyllt aderton år den 1 september det år röstlängden upprättas antecknas den dag då han blir röstberättigad.

Framgår i anmärkningsärende att någon upphört att vara röstberättigad på grund av omständighet som inträffat efter den 1 juni, skall han ej vara upptagen i särskild röstlängd. *Lag (1981:525).*

13 § Ansökan att bli upptagen i särskild röstlängd görs skriftligen hos centrala valmyndigheten senast den 1 juni. I ansökningshandlingen skall sökanden på heder och samvete försäkra att han är svensk medborgare. Försäkran skall vara avgiven samma år som röstlängden upprättas. Ansökan som görs för sent eller saknar försäkran som har sagts nu tas inte upp till prövning.

Blanketter till ansökan skall finnas tillgängliga hos centrala valmyndigheten samt hos svensk beskickning och annan svensk utlandsmyndighet som centrala valmyndigheten bestämmer. *Lag (1981:525).*

14 § Beslut över ansökan att bli upptagen i särskild röstlängd meddelas så snart det kan ske.

Den som skall upptagas i särskild röstlängd uppföres i röstlängden för den valkrets där han senast varit kyrkobokförd.

Bifalles ej ansökan om att bli upptagen i särskild röstlängd, skall centrala valmyndigheten genast underrätta sökanden om beslutet. I beslutet skall anges tid och plats för prövning av anmärkning.

15 § Så snart röstlängden har upprättats, sänds den till länsstyrelsen i det län till vilket valkretsen hör. Hos länsstyrelsen skall röstlängden vara framlagd för granskning varje vardag med undantag av lördag under tiden den 26 juni–15 juli eller, om sistnämnda dag är en lördag eller söndag, till och med närmast följande måndag. *Lag (1981:525).*

16 § Den som vill att ändring skall göras i särskild röstlängd får senast den 15 juli skriftligen framställa anmärkning mot röstlängden hos länsstyrelsen.

Anmärkning som göres för sent upptages ej till prövning.

Har anmärkning framställts i rätt tid mot någons rösträtt enligt längden, skall länsstyrelsen genast underrätta denne om innehållet i anmärkningshandlingen samt om tid och plats för prövning av anmärkningen.

17 § Anmärkning mot särskild röstlängd prövas vid offentligt sammanträde hos länsstyrelsen den 22 juli eller, om denna dag är en lördag eller söndag, närmast följande måndag.

Den mot vilkens rösträtt anmärkning framställts får åberopa även omständighet som inträffat efter den 1 juni.

Senast dagen efter sammanträdets slut meddelar länsstyrelsen beslut över varje särskild anmärkning. Beslut antecknas på anmärkningsskriften. I röstlängden införes rättelse som föranledes av beslutet.

Länsstyrelsen skriver under röstlängden. Har anmärkning ej framställts mot röstlängden inom föreskriven tid, skall röstlängden förses med bevis härom.

18 § Mot länsstyrelsens beslut över anmärkning mot särskild röstlängd får talan föras endast i samband med besvär över val vid vilket beslutet länt till efterrättelse. I sådant mål får åberopas endast bevis som företetts hos länsstyrelsen.

Har röstlängden i någon del förklarats felaktig på grund av talan som avses i första stycket, skall länsstyrelsen rätta längden i enlighet med förklaringen.

19 § Särskild röstlängd gäller från och med den 1 september det år röstlängden upprättas till och med den 31 augusti påföljande år, om ej annat följer av 18 § andra stycket. *Lag (1974:215).*

20 § När val äger rum, skall särskild röstlängd vara tillgänglig i vallokalen för det valdistrikt som länsstyrelsen bestämmer. Beslut härom meddelas senast vid anmärkningssammanträdet och antecknas på röstlängden.

21 § Länsstyrelsen skall senast den 20 juni kungöra var och när särskild röstlängd kommer att vara framlagd för granskning. I kungörelsen anges även tid och sätt för framställande av anmärkning mot längden samt tid och plats för prövning av anmärkning. Kungörelsen skall anslås på kommunernas anslagstavlor och införas i ortstidning inom valkretsen. *Lag (1981:525).*

5 kap. Registrering av partibeteckning och anmälan av kandidater

1 § Parti kan efter ansökan och på de villkor som anges i 2–4 §§ få sin partibeteckning registrerad hos centrala valmyndigheten samt anmäla kandidater i valet enligt 8 §.

Om valsedel med registrerad partibeteckning finns bestämmelser i 6 kap. 3 § tredje stycket och 14 kap. 5 §.

2 § Ansökan om registrering av partibeteckning görs skriftligen. I ansökningshandlingen skall anges för vilket slag av val registrering söks och, om ansökningen avser registrering för val av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige, för vilken landstingskommun eller kommun som registrering begärs. Till handlingen skall fogas förklaringar enligt 3 § tredje stycket.

För att partibeteckning skall åtnjuta skydd vid val skall ansökan om registrering av beteckningen ha kommit in till centrala valmyndigheten, vid ordinarie val till riksdagen och val i hela riket av landstingsledamöter och kommunfullmäktige före utgången av februari valåret och vid annat val inom en vecka efter det att beslut om valdagen meddelades. *Lag (1981:525).*

3 § Partibeteckning får registreras, om

1. partibeteckningen består av eller innehåller ord,
2. partiet icke utgör underavdelning av politisk sammanslutning,
3. ansökan biträds, vid registrering för val till riksdagen av minst 1 500 röstberättigade medlemmar i hela riket och vid registrering för val av landstingsledamöter och för val av kommunfullmäktige av minst 100 respektive minst 50 röstberättigade medlemmar i den landstingskommun eller kommun för vilken registrering söks,
4. partibeteckningen kan antas ej leda till förväxling med beteckning som redan är registrerad eller som, med anledning av tidigare gjord ansökan, kan komma att registreras med giltighet för det valet eller för annat val för vilket den nya registreringen enligt 4 § första stycket kommer att gälla,
5. partibeteckningen kan antas ej leda till förväxling med beteckning som för högst fem år sedan har avförts ur registret efter namnbyte och vars registrering hade sådan giltighet som avses i punkt 4.

I fråga om parti som är representerat i riksdagen gäller inte första stycket 3.

De medlemmar som enligt första stycket 3 biträder en ansökan skall lämna egenhändigt undertecknade förklaringar om detta och därvid uppge personnummer och kyrkobokföringsort. *Lag (1981:525).*

4 § Registreras partibeteckning för val till riksdagen, gäller registreringen även för val av landstingsledamöter och kommunfullmäktige i hela riket. Registreras partibeteckning för val av landstingsledamöter, gäller registreringen val i den landstingskommun som anges i registreringsbeslut samt val av kommunfullmäktige i de kommuner som är belägna inom landstingskommunen. Registreras partibeteckning för val av kommunfullmäktige, gäller registreringen val i den kommun som anges i registreringsbeslutet.

Avser ansökan registrering för val till riksdagen och är partibeteckningen redan registrerad eller är ansökan om dess registrering redan gjord för annat val, får registrering beviljas utan hinder av 3 § första stycket 4, om det parti för vilket registrering sålunda har skett eller sökts har lämnat sitt medgivande. Detsamma gäller om ansökan avser registrering för val av landstingsledamöter och partibeteckningen redan är registrerad eller ansökan om dess registrering tidigare är gjord för val av kommunfullmäktige inom landstingskommunen. Behörig att lämna medgivande är det ombud som partiet har anmält enligt 5 §. *Lag (1981:525).*

5 § För parti som fått sin partibeteckning registrerad skall finnas ombud. Ombud skall anmälas till centrala valmyndigheten inom en månad efter det att registreringen av beteckningen kungjorts enligt 7 §.

6 § Registrerad partibeteckning skall avföras ur registret, om

1. partiet begär det,
2. partiet ej vid två på varandra följande ordinarie val till riksdagen eller val i hela riket av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige anmält kandidater enligt 8 § eller
3. partiet underlåter att anmäla ombud enligt 5 §. *Lag (1977:187).*

7 § När partibeteckning registrerats eller avförts ur registret, skall centrala valmyndigheten kungöra detta i Post- och Inrikes Tidningar.

8 § För att registrerad partibeteckning skall åtnjuta skydd vid val skall partiet som kandidater anmäla

för val till riksdagen i viss valkrets minst fyra och högst femton personer och

för val av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige minst fyra och högst tjugo personer i landstingskommunen eller kommunen.

Centrala valmyndigheten bestämmer inför varje val när anmälan av kandidater senast skall göras. Kungörelse härom skall föras in i Post- och Inrikes Tidningar. Underrättelse om beslutet skall vidare tillställas varje registrerat parti.

Anmälan av kandidater skall göras hos centrala valmyndigheten eller, i den mån regeringen eller myndighet som bestäms av regeringen föreskriver det, länsstyrelsen. Anmälan skall göras skriftligen av partiets ombud eller av person som ombudet utsett. Till anmälningshandlingen skall fogas skriftlig förklaring från varje kandidat att han givit partiet tillstånd att anmäla honom. *Lag (1978:907).*

9 § Finner den myndighet hos vilken anmälan görs anledning till anmärkning mot anmälningshandlingen eller handling som åtföljer denna, skall myndigheten genast underrätta den som gjort anmälan. Därvid skall anges tid för ändring och komplettering av anmälningshandlingen. Därefter skall centrala valmyndigheten så snart som möjligt slutligt pröva ärendet.

Har det ej visats att anmäld kandidat givit partiet tillstånd att anmäla honom, skall hans namn på anmälningshandlingen anses obefintligt. *Lag (1978:907).*

10 § Centrala valmyndigheten upprättar för varje slag av val och för varje riksdagsvalkrets, landstingskommun och kommun listor över de kandidater som partierna anmält. Listorna skall sändas till postverket. Skall röstning äga rum hos utlandsmyndighet eller på fartyg, skall listorna om möjligt sändas även till myndigheten och fartygets befälhavare. Listorna för varje riksdagsvalkrets, landstingskommun och kommun skall så snart som möjligt tillställas länsstyrelsen.

11 § Talan mot centrala valmyndighetens beslut i registrerings- eller anmälningsärende föres hos valprövningsnämnden genom besvär. *Lag (1974:215).*

6 kap. Valsedlar

1 § Till valsedlar skall användas särskilda blanketter som tillhandahålles av centrala valmyndigheten.

2 § Valsedlarna skall vara lika till storlek och material. För val till riksdagen skall användas gula, för val av landstingsledamöter blå och för val av kommunfullmäktige vita valsedlar.

På valsedel skall finnas partibeteckning. Valsedel bör dessutom innehålla

1. namn på en eller flera kandidater,
2. beteckning som visar för vilken valkrets sedeln är avsedd (valkretsbeteckning) samt
3. uppgift om det val för vilket sedeln gäller (valbeteckning).

Kandidat skall anges på sådant sätt att det klart framgår vem som avses. Vid kandidatnamn bör därför utsättas kandidatens personnummer eller annan identifieringsuppgift. *Lag (1977:187).*

3 § Om valsedel upptager mer än ett kandidatnamn, skall namnen upptagas i en följd under varandra och förses med nummer som visar ordningen mellan dem.

Namnen gäller själva valet samt, i den mån de ej därvid tages i anspråk, val av ersättare för riksdagsledamöter och val av suppleanter för landstingsledamöter och kommunfullmäktige.

Upptager valsedel med registrerad partibeteckning namn på kandidater, skall valsedeln, om partiet enligt 5 kap. 8 § anmält kandidater för valet, som första namn upptaga namnet på kandidat som tagits upp på listan över kandidater partiet anmält. *Lag (1977:187).*

4 § Efter beställning av parti, som är representerat i den församling valet gäller, tillhandahåller centrala valmyndigheten partiet blanketter till valsedlar till det antal partiet önskar.

Göres beställning av annat parti än som anges i första stycket eller av annan än den som är behörig företrädare för partiet tillhandahåller centrala valmyndigheten blanketter till valsedlar endast om beställaren betalar blanketterna i förskott.

5 § I fråga om parti, som deltager i riksdagsval och som vid det senaste riksdagsvalet fått eller vid det förestående valet får mer än 2,5 procent av rösterna i hela landet, svarar statsverket för kostnaden för blanketter till valsedlar till ett antal som motsvarar fem gånger antalet röstberättigade i valkretsen. Vad som sagts nu gäller även parti som utan att ha uppnått den angivna röstandelen är eller genom det förestående valet blir representerat i riksdagen.

I fråga om parti, som deltager i val av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige och som är eller genom det förestående valet blir representerat i den församling valet gäller, svarar statsverket för kostnaden för blanketter till valsedlar till ett antal som motsvarar fem gånger antalet röstberättigade i valet.

Vid tillämpning av första och andra styckena beräknas antalet röstberättigade på grundval av stommarna till mantalslängderna för året. *Lag (1981:525).*

6 § Har blanketter till valsedlar betalats i förskott och har valsedlarna använts för parti som enligt 5 § är berättigat att få valsedelsblanketter kostnadsfritt vid valet, skall förskottet efter ansökan återbetalas i den mån antalet valsedlar som partiet får kostnadsfritt därigenom ej kommer att överstiga, i fråga om val till riksdagen fem gånger antalet röstberättigade i valkretsen och i fråga om annat val fem gånger antalet röstberättigade vid valet. Antalet röstberättigade beräknas på grundval av stommarna till mantalslängderna för året. Belopp som återbetalas tillställs partiet oavsett vem som har erlagt förskottet. *Lag (1981:525).*

7 § Om beställaren begär det, förser centrala valmyndigheten utan särskild ersättning valsedelsblanketterna med partibeteckning, kandidatnamn samt valkrets- och valbeteckningar.

Centrala valmyndigheten får förse valsedelsblanketter och valsedlar med särskild siffer- eller bokstavsbeteckning (listtypbeteckning).

8 § När val skall förrättas, bestämmer centrala valmyndigheten den sista dag då beställning av valsedlar skall ha gjorts för att leverans skall kunna ske 45 dagar före valdagen. För särskilda fall får bestämmas senare dag för beställning och, om det behövs, även senare dag för leverans. Kommer beställning in senare än centrala valmyndigheten har bestämt, fullgörs leverans endast om betalning erläggs i förskott och endast under förutsättning att leveransen kan ske före valdagen och utan att leveransen av tidigare gjorda beställningar försenas. *Lag (1981:525).*

9 § I lokal där röstning äger rum skall väljarna för varje val ha tillgång till

1. valsedlar som försetts med parti- och valbeteckning för parti som vid det senaste riksdagsvalet fått mer än 2,5 procent av rösterna i hela landet (partimarkerade valsedlar) samt
2. blanketter till valsedlar.

Lantbrevbärare som mottager valsedelsförsändelser bör medföra partimarkerade valsedlar och valsedelsblanketter enligt första stycket.

Partimarkerade valsedlar och valsedelsblanketter enligt första stycket tillhandahålles genom centrala valmyndighetens försorg. *Lag (1975:1105).*

10 § Talan mot centrala valmyndighetens beslut i ärende som avses i detta kapitel föres hos valprövningsnämnden genom besvär.

Centrala valmyndigheten har rätt att erhålla biträde av länsstyrelse i ärende som avses i detta kapitel. *Lag (1974:215).*

7 kap. Röstkort m. m.

1 § Vid val skall, i den mån centrala valmyndigheten ej förordnar annat, för var och en som enligt gällande röstlängd är röstberättigad vid valet upprättas röstkort med uppgifter om den röstberättigade. Röstkortet skall dessutom innehålla uppgifter om valet till ledning för den röstberättigade.

För röstberättigad som ej har känd adress upprättas röstkort endast om han begär det.

2 § Röstkort upprättas för den som är upptagen i allmän röstlängd av lokala skattemyndigheten och för den som är upptagen i särskild röstlängd av länsstyrelsen.

Vid ordinarie val till riksdagen och val i hela riket av landstingsledamöter och kommunfullmäktige skall röstkorten sändas till de röstberättigade senast 30 dagar före valdagen. Vid annat val skall röstkorten sändas till de röstberättigade senast 20 dagar före valdagen.

För val som äger rum samtidigt upprättas gemensamt röstkort. *Lag (1982:146).*

3 § Har röstberättigad förlorat sitt röstkort eller har röstkortet ej kommit honom till handa, är han berättigad att efter framställning få ett duplettröstkort.

Framställning om duplettröstkort göres hos den myndighet som enligt 2 § har att upprätta röstkortet. Duplettröstkort får ej lämnas ut senare än dagen före valdagen. Vid framställningen skall sökanden uppge

1. sitt fullständiga namn och personnummer samt
2. sitt hemvist i den ort där han är uppförd i allmän röstlängd eller, om han är uppförd i särskild röstlängd, hemvistet i den ort i riket där han senast var kyrkobokförd.

Första och andra styckena äger motsvarande tillämpning, om den röstberättigade önskar få röstkort innan röstkorten blivit översända till de röstberättigade. Röstkort får dock icke utlämnas innan den röstlängd som skall gälla vid valet kommit till stånd enligt 4 kap. 5 eller 17 §.

4 § Centrala valmyndigheten bör på lämpligt sätt sprida kännedom bland allmänheten om tid och sätt för röstning och om de bestämmelser i övrigt som gäller för valet.

8 kap. Allmänna bestämmelser om röstningen

1 § Röstning sker på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där väljaren är upptagen i röstlängd. Röstberättigad, som på grund av vistelse utom riket eller på annan ort inom riket eller av annat skäl finner sig vara förhind-

rad att rösta på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd, får rösta på postanstalt inom riket, hos svensk utlandsmyndighet eller på svenskt fartyg i utrikes fart.

Om flera val äger rum samtidigt, skall väljare som röstar på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg vid ett och samma tillfälle utöva sin rösträtt i samtliga val som han vill deltaga i.

2 § Väljaren skall själv lämna sin valsedel till valförrättaren eller, om röstningen sker på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg, till röstmottagaren där.

Om avlämnande av valsedel genom bud (röstning med valsedelsförsändelse) föreskrives i 11 kap.

3 § Väljare bör vid röstning i vallokal medföra sitt röstkort.

Röstning på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg får icke ske utan att röstkortet avlämnas. Väljare som vill rösta hos utlandsmyndighet eller på fartyg får dock i stället för att avlämna röstkort förete giltigt svenskt pass. Vidare får väljare som innehar sjöfartsbok eller annan giltig identitetshandling rösta på fartyg utan att röstkort avlämnas. I fall då väljaren ej avlämnar röstkort skall röstmottagaren upprätta ett adresskort för honom. *Lag (1978:907).*

4 § Vid röstning i vallokal lägger väljaren för varje val in sin valsedel i ett valkuvert och lämnar kuverten till valförrättaren. Mottagna valkuvert samlas upp i valurna. En valurna användes för vart och ett av de samtidiga val som förrättas i vallokalen.

5 § Vid röstning på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg lägger väljaren för varje val in sin valsedel i ett valkuvert och lämnar kuverten till röstmottagaren. Denne lägger in mottagna kuvert tillsammans med väljarens röstkort eller adresskort i ett ytterkuvert som tillslutes. *Lag (1976:99).*

6 § Har röstning skett på postanstalt, sänder röstmottagaren iordningställda ytterkuvert till vederbörande valnämnd. Har röstning skett hos utlandsmyndighet eller på fartyg, sänder röstmottagaren iordningställda ytterkuvert till centrala valmyndigheten.

7 § Vid röstning med valsedelsförsändelse lägger väljaren för varje val in sin valsedel i ett innerkuvert. Iordningställda kuvert läggs därefter in i ett ytterkuvert för valsedelsförsändelse som tillsluts. Detta lämnas genom bud till valförrättaren eller röstmottagaren.

Avlämnas valsedelsförsändelse i vallokal, öppnar valförrättaren ytterkuvertet och lägger de innerkuvert som väljaren iordningställt i valurna.

Avlämnas valsedelsförsändelse på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg, lägger röstmottagaren in försändelsen tillsammans med väljarens röstkort i ett ytterkuvert. I de fall som avses i 11 kap. 8 § andra stycket läggs adresskortet i ytterkuvertet i stället för röstkortet. Med ytterkuvertet förfars därefter så som anges i 6 §. *Lag (1982:146).*

8 § Kuvert tillhandahålles endast genom centrala valmyndighetens försorg.

Valkuvert och innerkuvert för valsedelsförsändelse skall vara så beskaffade att färgen på inneliggande valsedel kan iakttagas utan att valhemligheten röjes.

Ytterkuvert som skall användas vid röstning på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg skall vara försett med fönster.

9 § Valkuvert tillställes valnämnder och röstmottagare. Ytterkuvert som avses i 5 § tillställes röstmottagare.

Valkuvert får lämnas ut endast i samband med röstning. Inner- och ytterkuvert för valsedelsförsändelse skall i god tid före valet finnas tillgängliga

1. hos valnämnden och hos de personer åt vilka nämnden uppdragit att tillhandagå väljarna i sådant hänseende,
2. på postanstalt samt hos lantbrevbärare som mottager valsedelsförsändelser,
3. hos utlandsmyndighet och på fartyg där röstning skall äga rum.

Inner- och ytterkuvert för valsedelsförsändelse skall dessutom på begäran kostnadsfritt tillhandahållas parti som är representerat i riksdagen. *Lag (1975:310).*

10 § Röstning äger rum inför öppna dörrar. I lokal där röstning äger rum skall finnas ett lämpligt antal avskilda platser där väljaren utan insyn kan lägga in sina valsedlar i valkuvert.

Befinner sig någon, när tiden för röstningen går ut, i röstningslokalen eller på anvisad plats intill denna men har han ej hunnit rösta, skall han ges tillfälle till det.

11 § Den som uppehåller sig i röstningslokalen eller utrymme därintill är skyldig att rätta sig efter de föreskrifter som valförrättare eller röstmottagare meddelar för att trygga röstningens genomförande. Uppstår oordning som ej kan avstyras, har valförrättaren eller röstmottagaren rätt att avbryta röstningen.

Avbrytes röstning i vallokal, skall valurna och röstlängd förseglas samt förvaras på betryggande sätt. När röstningen återupptages, skall valförrättaren visa de närvarande att förseglingarna är obrutna. Avbrytes röstning på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg, skall mottagna ytterkuvert under avbrottet förvaras på betryggande sätt.

Tal får ej hållas i röstningslokal eller i anslutande utrymme. Ej heller får tryckta eller skrivna upprop sättas upp eller delas ut till väljarna på sådan plats. *Lag (1978:907).*

12 § I lokal där röstning äger rum skall ett exemplar av denna lag finnas tillgängligt.

I vallokal skall finnas anslagna de listor som centrala valmyndigheten upprättat över de kandidater som partierna anmält för valen i den valkrets till vilken valdistriktet hör. På postanstalt där röstning äger rum skall listor finnas tillgängliga för samtliga valkretsar. Listor för samtliga valkretsar bör finnas tillgängliga även hos utlandsmyndighet och på fartyg där röstning äger rum.

13 § Protokoll skall föras över valförrättning i vallokal enligt formulär som fastställes av centrala valmyndigheten.

På postanstalt, hos utlandsmyndighet och på fartyg skall fortlöpande anteckningar föras över röstningen.

14 § Väljare, som på grund av kroppsligt fel icke kan avge sin röst i föreskriven ordning, får vid röstningen anlita biträde som han utsett.

15 § Åtgärd eller anordning som det enligt denna lag åligger kommun, valnämnd eller valförrättare att vidtaga eller ombesörja bekostas av kommunen.

9 kap. Särskilda bestämmelser om röstning i vallokal

1 § Vallokal skall hållas öppen för röstning mellan klockan 8 och 20. Centrala valmyndigheten får bestämma att vallokalen i visst valdistrikt skall vara öppen för röstning kortare tid än nu sagts, om det kan antagas att väljarna likväl har tillfredsställande möjligheter att utöva sin rösträtt. *Lag (1978:907).*

2 § När vallokalen har öppnats för röstning, visar valförrättaren de närvarande att varje valurna är tom. Härefter får röstningen börja.

3 § Röstningen går till på följande sätt.

När väljaren kommer in i vallokalen, får han ett valkuvert för vart och ett av valen. Han uppsöker därefter en av de avskilda platserna och lägger där för varje val in sin valsedel i ett valkuvert. Valsedel får ej vikas.

Väljaren lämnar iordningställda valkuvert till valförrättaren. Om denne begär det, skall väljaren uppge sitt fullständiga namn, sin födelsetid och sitt hemvist inom valdistriktet eller, om han är upptagen i särskild röstlängd, hemvistet i den ort i riket där han senast var kyrkobokförd. Valförrättaren kontrollerar att väljaren är upptagen som röstberättigad i röstlängden, att han ej redan röstat i valet, att han ställt i ordning endast ett valkuvert för varje val och att kuvert ej är försett med obehörig märkning. Valförrättaren lägger därefter i väljarens närvaro valkuverten i valurnorna. I samband härmed antecknas i röstlängden att väljaren röstat.

4 § Är valkuvert tomt eller försett med obehörig märkning, får det ej mottagas. Detsamma gäller om det ej klart framgår att kuvert innehåller valsedel. Har väljaren lämnat mer än ett valkuvert för något val, får endast ett av dessa mottagas. Om väljaren begär det, skall samtliga kuvert för det valet återlämnas till honom.

5 § När vallokalen stängts för röstning och de som är närvarande fått tillfälle att lämna sina valsedlar, förklaras röstningen avslutad.

6 § Kommunen skall tillhandahålla lämpliga vallokaler. I anslutning till vallokalen eller i denna skall anordnas lämplig plats där de partier som del-

tager i valen kan lägga ut sina valsedlar. Valförrättaren skall tillse att väljarna där har tillgång till blanketter för valsedlar och partimarkerade valsedlar för parti som vid det senaste riksdagsvalet fått mer än 2,5 procent av rösterna i hela landet. *Lag (1975:1105).*

7 § Kommunen bör på valdagen ordna med valskjutsar för de väljare som bor avlägset eller isolerat och som endast med avsevärd kostnad eller tidsspillan kan infinna sig i vallokalen.

10 kap. Särskilda bestämmelser om röstning på postanstalt, hos utlandsmyndighet och på fartyg

Röstning på postanstalt

1 § Vid ordinarie val till riksdagen och val i hela riket av landstingsledamöter och kommunfullmäktige får röstning ske på varje postanstalt inom riket från och med den tjugofjärde dagen före valdagen till och med valdagen. Vid annat val får röstning på postanstalt ske från och med den sjuttonde dagen före valdagen till och med valdagen.

Att röstning på postanstalt kan begränsas i vissa fall framgår av 2 §. *Lag (1982:146).*

2 § Röstning på postanstalt äger rum under tid då postanstalten är öppen för allmänheten. På förslag av postverket får centrala valmyndigheten begränsa den tid då röstning får ske på postanstalt före valdagen. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme varje dag då postanstalten är öppen för allmänheten. På valdagen skall postanstalt vara öppen för röstmottagning minst en timme före klockan 11 och minst en timme efter klockan 15. Vid sådana val av landstingsledamöter och kommunfullmäktige som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten bestämma att röstmottagning ej skall anordnas på valdagen.

Finns det särskilda skäl, får centrala valmyndigheten på förslag av postverket bestämma att röstmottagning skall anordnas endast på vissa postanstalter. Vid val till riksdagen och vid sådana val av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige som omfattar hela riket skall röstning dock alltid kunna äga rum på minst en postanstalt i varje kommun.

Inrättas med anledning av valet postanstalt vid sjukhus, ålderdomshem, kriminalvårdsanstalt eller liknande vårdinrättning eller vårdanstalt, äger röstning där rum på tid som postverket bestämmer efter samråd med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning, dock tidigast sjunde dagen före valdagen. Postverket skall samråda med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning om hur röstningen skall genomföras. På begäran av postverket skall valnämnden utse erforderligt antal personer att biträda röstmottagare på postanstalten.

Inrättas med anledning av valet annan postanstalt, skall postanstalten vara öppen för röstmottagning på valdagen, under tid som postverket bestämmer efter samråd med valnämnden i den kommun där postanstalten inrättas. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme före klockan 11 och minst en timme efter klockan 15. *Lag (1981:525).*

3 § Röstmottagare på postanstalt är den som postverket utser.

4 § Röstning på postanstalt går till på följande sätt.

När väljaren visat upp sitt röstkort för röstmottagaren, får han av denne ett valkuvert för vart och ett av valen. Han uppsöker därefter en av de avskilda platserna och lägger där för varje val in sin valsedel i ett valkuvert. Valsedel får ej vikas.

Väljaren lämnar valkuvert och röstkortet till röstmottagaren. Denne kontrollerar att väljaren ställt i ordning endast ett valkuvert för varje val och att kuvert ej är försett med obehörig märkning. Därefter lägger röstmottagaren i väljarens närvaro in mottagna valkuvert i ett ytterkuvert tillsammans med väljarens röstkort, vilket placeras närmast ytterkuvertets fönster, och tillsluter ytterkuvertet. Röstmottagaren tar slutligen hand om ytterkuvertet samt antecknar på en särskild förteckning väljarens namn och den valnämnd till vilken ytterkuvertet skall sändas. På ytterkuvertet antecknas det värdepostnummer som är angivet i förteckningen.

Väljare som ej är känd för röstmottagaren skall legitimera sig. Gör han ej det, får han icke rösta. *Lag (1981:525).*

5 § Är valkuvert tomt eller försett med obehörig märkning, får det ej mottagas. Detsamma gäller om det ej klart framgår att kuvert innehåller valsedel. Har väljaren lämnat mer än ett valkuvert för något val, får endast ett av dessa mottagas. Om väljaren begär det, skall samtliga kuvert för det valet återlämnas till honom.

5 a § I eller i anslutning till lokal där poströstning äger rum skall anordnas lämplig plats där valsedlar kan läggas ut. Rätt att där lägga ut valsedlar tillkommer parti som har fått sin partibeteckning registrerad men vars valsedlar ej tillhandahålls enligt 6 kap. 9 §. Endast partimarkerade valsedlar med den registrerade partibeteckningen får läggas ut. Parti som har fått sin partibeteckning registrerad för val av landstingsledamöter eller för val av kommunfullmäktige får dock ej lägga ut valsedlar på postanstalt som är belägen utanför den landstingskommun eller kommun som anges i registreringsbeslutet. *Lag (1981:525).*

6 § Röstmottagare skall sända mottagna ytterkuvert till valnämnden i den kommun där väljaren är upptagen i allmän röstlängd eller, om väljaren är upptagen i särskild röstlängd, till valnämnden i den kommun inom vilken den vallokal är belägen där den särskilda röstlängden enligt 4 kap. 20 § skall finnas tillgänglig. Försändelsen skall anordnas som värdepost.

Röstning hos utlandsmyndighet

7 § När val skall förrättas, bestämmer centrala valmyndigheten efter samråd med utrikesdepartementet hos vilka svenska utlandsmyndigheter röstning skall äga rum. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten bestämma att röstning hos svensk utlandsmyndighet ej skall äga rum.

Röstning hos utlandsmyndighet får börja tidigast den tjugofjärde dagen före valdagen och pågå så länge att avgivna valsedlar kan beräknas vara centrala valmyndigheten till handa senast klockan 12 dagen före valdagen.

Utlandsmyndighetens chef bestämmer när och var röstning äger rum

hos myndigheten samt kungör tid och ställe för röstningen.

Röstmottagare hos utlandsmyndighet är myndighetens chef eller den han utser.

7 a § Kuvert och sådana partimarkerade valsedlar och valsedelsblanketter som avses i 6 kap. 9 § första stycket samt övrig materiel som behövs för röstning skall finnas tillgänglig hos de svenska utlandsmyndigheter som centrala valmyndigheten bestämmer efter samråd med utrikesdepartementet. *Lag (1982:146).*

8 § Röstning hos utlandsmyndighet går till på följande sätt.

När väljaren visat upp sitt röstkort eller giltigt svenskt pass för röstmottagaren, får han av denne ett valkuvert för vart och ett av valen. Han uppsöker därefter en av de avskilda platserna och lägger där för varje val in sin valsedel i ett valkuvert. Valsedel får ej vikas.

Väljaren lämnar valkuvert och röstkortet till röstmottagaren. Kan väljaren ej förete röstkort skall röstmottagaren med ledning av väljarens pass och de uppgifter denne kan lämna upprätta ett adresskort. Röstmottagaren kontrollerar att väljaren ställt i ordning endast ett valkuvert för varje val och att kuvertet ej är försett med obehörig märkning. Därefter lägger röstmottagaren i väljarens närvaro in mottagna valkuvert i ett ytterkuvert tillsammans med väljarens röstkort eller adresskort, vilket placeras närmast ytterkuvertets fönster, och tillsluter ytterkuvertet. Röstmottagaren tar slutligen hand om ytterkuvertet samt antecknar på en särskild förteckning väljarens namn och den valnämnd till vilken ytterkuvertet skall sändas. På ytterkuvertet antecknas det värdepostnummer som är angivet i förteckningen.

Väljare som ej är känd för röstmottagaren skall legitimera sig. Gör han ej det, får han icke rösta. *Lag (1981:525).*

9 § Är valkuvert tomt eller försett med obehörig märkning, får det ej mottagas. Detsamma gäller om det ej klart framgår att kuvert innehåller valsedel. Har väljaren lämnat mer än ett valkuvert för något val, får endast ett av dessa mottagas. Om väljaren begär det, skall samtliga kuvert för det valet återlämnas till honom.

10 § Röstmottagare skall sända mottagna ytterkuvert och den i 8 § omnämnda förteckningen till centrala valmyndigheten. Sändes kuvert med posten, skall försändelsen anordnas som värdepost.

11 § Centrala valmyndigheten förtecknar fortlöpande de ytterkuvert som kommer in från utlandsmyndighet. Myndigheten sänder därefter mottagna ytterkuvert till valnämnden i den kommun där väljaren är upptagen i allmän röstlängd eller, om väljaren är upptagen i särskild röstlängd, till valnämnden i den kommun, inom vilken den vallokal är belägen där den särskilda röstlängden enligt 4 kap. 20 § skall finnas tillgänglig. Försändelsen skall anordnas som värdepost.

Röstning på fartyg

12 § När val skall förrättas, bestämmer centrala valmyndigheten på vil-

ka svenska fartyg i utrikes fart som röstning skall äga rum. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten bestämma att röstning på svenskt fartyg i utrikes fart ej skall äga rum.

Rätt att rösta på fartyg där röstning anordnas har den som tillhör fartygets besättning eller annan personal på fartyget eller är passagerare där.

12 a § Kuvert och sådana partimarkerade valsedlar och valsedelsblanketter som avses i 6 kap. 9 § första stycket samt övrig materiel som behövs för röstning skall finnas tillgänglig på de svenska fartyg i utrikes fart som centrala valmyndigheten bestämmer. *Lag (1982:146).*

13 § Vid ordinarie val till riksdagen och val i hela riket av landstingsledamöter och kommunfullmäktige får röstning på fartyg börja tidigast den femtiofemte dagen före valdagen. Vid annat val får röstning på fartyg börja tidigast den fyrtiofemte dagen före valdagen.

Röstning på fartyg får pågå så länge att avgivna valsedlar kan beräknas vara centrala valmyndigheten till handa senast klockan 12 dagen före valdagen.

Fartygets befälhavare bestämmer när och var röstning äger rum samt underrättar dem som befinner sig ombord om tid och ställe för röstningen.

Röstmottagare på fartyg är fartygets befälhavare eller den han utser. *Lag (1982:146).*

14 § I fråga om röstning på fartyg äger 8–10 §§ motsvarande tillämpning. Röstmottagare på fartyg får dock lämna mottagna ytterkuvert till svensk utlandsmyndighet som centrala valmyndigheten bestämmer för vidarebefordran till centrala valmyndigheten.

Kan väljaren ej förete röstkort eller giltigt svenskt pass men innehar han sjöfartsbok eller annan giltig identitetshandling, skall röstmottagaren i stället upprätta ett adresskort för honom med ledning av identitetshandlingen och de uppgifter han kan lämna. Adresskortet lägges in i ytterkuvertet tillsammans med valkuvert som väljaren avgivit. *Lag (1978:907).*

15 § I fråga om ytterkuvert som kommer in till centrala valmyndigheten från röstmottagare på fartyg äger 11 § motsvarande tillämpning.

16 § Röstmottagare på fartyg har rätt till ersättning av statsverket för nödvändiga utgifter för uppdragets fullgörande enligt de närmare bestämmelser som meddelas av centrala valmyndigheten.

11 kap. Särskilda bestämmelser om röstning med valsedelsförsändelse

1 §[3] Väljare som är gift får lämna valsedel genom sin make. Sådan valsedelsförsändelse anordnas på följande sätt.

Väljaren lägger för varje val själv in sin valsedel i ett innerkuvert. I närvaro av ett vittne lägger han sedan in iordningställda innerkuvert i ett yt-

[3] Ändringen innebär att tredje stycket upphävs.

terkuvert för valsedelsförsändelse och tillsluter detta. Därefter tecknar väljaren på ytterkuvertet försäkran på heder och samvete att han förfarit på detta sätt. Vittnet intygar skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran. Vittne skall ha fyllt 18 år. Väljarens make eller barn eller makens barn får ej vara vittne. *Lag (1982:146).*

2 § Valsedelsförsändelse från den som är gift lämnas på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där väljaren är upptagen i röstlängd. Sådan försändelse får lämnas också på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg där röstning äger rum.

3 §[4] Väljare, som på grund av sjukdom, rörelsehinder eller hög ålder ej kan inställa sig i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd eller, om han vistas utomlands, hos närmaste utlandsmyndighet där röstning äger rum, får lämna valsedel genom bud. Bud får den vara som är väljarens barn, barnbarn, fader, moder eller syskon eller hans vårdare och som fyllt 18 år. Sådan valsedelsförsändelse anordnas på följande sätt.

Väljaren lägger för varje val själv in sin valsedel i ett innerkuvert. I närvaro av budet och ett vittne lägger han sedan in iordningställda innerkuvert i ett ytterkuvert för valsedelsförsändelse och tillsluter detta. Därefter tecknar väljaren på ytterkuvertet försäkran på heder och samvete att han förfarit på detta sätt samt att han av anledning som anges i första stycket ej kan inställa sig för röstning i vallokalen för valdistriktet eller hos utlandsmyndigheten. Budet och vittnet intygar skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran samt att något förhållande som strider mot innehållet ej är känt för dem. Vittne skall ha fyllt 18 år. Väljarens make eller barn eller makens barn får ej vara vittne. *Lag (1982:146).*

4 § Valsedelsförsändelse enligt 3 § lämnas i vallokalen för det valdistrikt där väljaren är upptagen i röstlängd. Sådan försändelse får lämnas även på postanstalt eller hos utlandsmyndighet där röstning äger rum. *Lag (1976:99).*

5 §[5] Väljare som betjänas av lantbrevbärare får lämna valsedel genom denne, om röstning äger rum vid den postanstalt till vilken lantbrevbäraren är knuten. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten på förslag av postverket begränsa antalet linjer vid vilka valsedel får lämnas genom lantbrevbärare.

Valsedelsförsändelse som avses i första stycket anordnas på följande sätt. Väljaren lägger för varje val själv in sin valsedel i ett innerkuvert. I närvaro av ett vittne lägger han sedan in iordningställda innerkuvert i ett ytterkuvert för valsedelsförsändelse och tillsluter detta. Därefter tecknar väljaren på ytterkuvertet försäkran på heder och samvete att han förfarit på detta sätt. Vittnet intygar skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran. Vittne skall ha fyllt 18 år. Väljarens make eller barn eller makens barn får ej vara vittne, ej heller lantbrevbäraren.

Väljaren lämnar själv valsedelsförsändelsen och sitt röstkort till lant-

[4] Ändringen innebär att tredje stycket upphävs.
[5] Ändringen innebär att tredje stycket upphävs.

brevbäraren. Väljare som ej är känd för lantbrevbäraren skall legitimera sig. Gör han ej det, får han icke lämna försändelsen. Lantbrevbäraren intygar på ytterkuvertet att han mottagit försändelsen av väljaren. *Lag (1982:146).*

6 § Valsedelsförsändelse enligt 5 § lämnas på postanstalt till vilken lantbrevbäraren är knuten. Valsedelsförsändelsen får mottagas även under tid då postanstalten ej är öppen för allmänheten. *Lag (1975:310).*

6 a § Vid ordinarie val till riksdagen och val i hela riket av landstingsledamöter och kommunfullmäktige får valsedelsförsändelse vara anordnad tidigast 24 dagar före valdagen. Försändelse som lämnas på fartyg får dock vara anordnad tidigast 55 dagar före valdagen.

Vid annat val får valsedelsförsändelse som lämnas i vallokalen eller på postanstalt vara anordnad tidigast 17 dagar före valdagen. Försändelse som lämnas hos utlandsmyndighet får vara anordnad tidigast 24 dagar före valdagen och försändelse som lämnas på fartyg tidigast 45 dagar före valdagen.

Dagen för försändelsens anordnande anges på ytterkuvertet. *Lag (1982:146).*

7 § Lämnas valsedelsförsändelse i vallokal, kontrollerar valförrättaren att väljaren är upptagen som röstberättigad i röstlängden, att han ej redan röstat i valet, att försändelsen är i föreskrivet skick och har anordnats inom föreskriven tid samt att ytterkuvertet är tillslutet. Därefter bryter valförrättaren ytterkuvertet och kontrollerar att iordningställda innerkuvert är av föreskriven beskaffenhet, att väljaren ställt i ordning endast ett innerkuvert för varje val samt att innerkuvert ej är försett med obehörig märkning. I närvaro av den som lämnat valsedelsförsändelsen lägger därefter valförrättaren mottagna innerkuvert i valurnorna. I samband härmed antecknas i röstlängden att väljaren röstat. *Lag (1975:310).*

8 §[6] Lämnas valsedelsförsändelse på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg, kontrollerar röstmottagaren att försändelsen är i föreskrivet skick och har anordnats inom föreskriven tid samt att ytterkuvertet är tillslutet. I närvaro av den som har lämnat valsedelsförsändelsen lägger därefter röstmottagaren in försändelsen i ett ytterkuvert med fönster tillsammans med väljarens röstkort, vilket placeras närmast ytterkuvertets fönster, och tillsluter ytterkuvertet. Röstmottagaren tar slutligen hand om ytterkuvertet samt antecknar på en särskild förteckning väljarens namn och den valnämnd till vilken ytterkuvertet skall sändas. På ytterkuvertet antecknas det värdepostnummer som är angivet i förteckningen.

Om den som vill lämna en valsedelsförsändelse hos utlandsmyndighet eller på fartyg inte kan förete väljarens röstkort, skall röstmottagaren upprätta ett adresskort med ledning av väljarens pass och de uppgifter om väljaren som budet kan lämna. Vid röstning på fartyg får väljarens sjöfartsbok eller annan giltig identitetshandling företes i stället för pass.

Är den som vill lämna valsedelsförsändelsen ej känd för röstmottagaren,

[6] Senaste lydelse 1981:525.

skall han legitimera sig. Gör han ej det, får han icke avlämna försändelsen. *Lag (1982:146).*

9 § Föreligger brist eller felaktighet i något hänseende som valförrättaren eller röstmottagaren skall kontrollera enligt 7 eller 8 §, skall valsedelsförsändelsen eller innerkuvertet ej mottagas. Detsamma gäller om innerkuvert är tomt eller om det ej klart framgår att kuvert innehåller valsedel. Har väljaren ställt i ordning mer än ett innerkuvert för något val, får ej något av dessa mottagas. Innerkuvert som ej mottages skall före återlämnandet läggas in i ett särskilt kuvert som tillslutes. Valsedelsförsändelse som medföres av lantbrevbärare men som ej mottages skall av lantbrevbäraren återställas till väljaren. *Lag (1975:310).*

12 kap. Den vidare behandlingen av röster som avgivits på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg

1 § Ytterkuvert, som före valdagen kommer in till valnämnden från röstmottagare på postanstalt eller från centrala valmyndigheten, sorteras på valdistrikt. Ytterkuverten sändes därefter till valförrättarna i valdistriktet. Översändandet bör ske i sådan tid att ytterkuverten är valförrättarna till handa när röstningen i vallokalen där börjar. Före översändandet skall ytterkuverten läggas in i särskilda omslag som förseglas och förses med anteckning om det antal ytterkuvert varje omslag innehåller.

I avbidan på att översändandet till valförrättarna sker skall ytterkuverten förvaras på betryggande sätt.

2 § Ytterkuvert som på valdagen kommer in till valnämnden, sändes till valförrättarna i valdistriktet, om kuverten kan beräknas vara valförrättarna till handa innan röstningen i vallokalen slutar. Före översändandet skall de åtgärder vidtagas som anges i 1 §. Kommer ytterkuvert in till valnämnden efter valdagen eller så sent denna dag att de ej kan beräknas komma valförrättarna till handa innan röstningen i vallokalen slutar, skall valnämnden behålla dem och förfara med dem på sätt som anges i 13 kap. 9 §.

3 § Valnämnden skall i särskilt protokoll fortlöpande anteckna de åtgärder som nämnden vidtager med inkomna ytterkuvert. Protokollet föres enligt formulär som fastställes av centrala valmyndigheten.

4 § Omslag med ytterkuvert som sänts till valdistrikten förvaras där obrutna till dess röstningen i vallokalen förklarats avslutad och rösträkning enligt 13 kap. 1 § påbörjas. I protokollet antecknas antalet mottagna omslag och det antal ytterkuvert som omslagen enligt anteckning på dem innehåller.

Kommer omslag med ytterkuvert valförrättarna till handa efter det att röstningen i valdistriktet avslutats, skall omslaget ej brytas utan återsändas till valnämnden efter förrättningens slut enligt 13 kap. 7 §. Om återsändandet skall anteckning göras i protokollet.

Om förhållandena medger det, får valförrättarna under pågående röst-

ning företa åtgärder enligt 13 kap. 3–5 §§ beträffande ytterkuvert som kommit in till valdistriktet. Därvid skall dock iakttas att valkuvert och innerkuvert, som efter granskning befunnits vara i behörigt skick, åter läggs in i ytterkuvertet tillsammans med väljarens röstkort. Innerkuvert skall dessförinnan åter läggas in i ytterkuvert för valsedelsförsändelse. Först när röstningen har förklarats avslutad får valkuvert och innerkuvert läggas i urna. *Lag (1981:525).*

5 § Den omständigheten att det i röstlängd antecknats att väljare röstat på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg utgör ej hinder för honom att rösta i vallokalen. Innan han får rösta där skall det ytterkuvert som härrör från honom tagas fram och läggas in i ett särskilt kuvert som tillslutes och förses med anteckning om innehållet. Om vad sålunda förevarit skall anteckning göras i protokollet.

13 kap. Preliminär rösträkning

Preliminär rösträkning i vallokal

1 § Omedelbart efter det att röstningen i vallokal förklarats avslutad, räknar valförrättarna preliminärt de avgivna rösterna. Har val till riksdagen förrättats samtidigt med annat val, räknas riksdagsvalet först. Rösträkningen är offentlig och skall genomföras utan avbrott. *Lag (1975:310).*

2 § Har flera val förrättats samtidigt, sker den preliminära rösträkningen gemensamt för alla valen såvitt gäller åtgärder som avses i 3–5 §§.

3 § Rösträkningen inledes med att från valnämnden inkomna omslag med ytterkuvert brytes. Ytterkuverten räknas och antalet antecknas i protokollet. Därefter granskas ytterkuverten. Därvid kontrolleras att

1. ytterkuvert icke blivit öppnat efter tillslutandet,
2. samma väljare icke avgivit mer än ett ytterkuvert,
3. väljaren är röstberättigad i valdistriktet,
4. väljaren icke röstat i vallokalen under valdagen.

I fall då de nämnda kraven är uppfyllda, förfares med ytterkuvert på sätt som föreskrives i 4 §. I annat fall lägges ytterkuvert åt sidan. Ytterkuvert, som lagts åt sidan, lägges därefter in i ett eller flera särskilda kuvert som förseglas och förses med anteckning om innehållet. *Lag (1978:907).*

4 § När kontroll enligt 3 § skett, öppnas de ytterkuvert som ej lagts åt sidan och inneliggande röstkort, adresskort, valkuvert och valsedelsförsändelser tages ut.

Valkuverten granskas. Därvid kontrolleras att kuvert är av föreskriven beskaffenhet och ej försett med obehörig märkning. Godkända valkuvert lägges i urnorna. I samband därmed antecknas vid väljarens namn i röstlängden att han utövat sin rösträtt.

Valsedelsförsändelserna granskas. Därvid kontrolleras att försändelsen är i föreskrivet skick och har anordnats inom föreskriven tid samt att ytterkuvertet är tillslutet. Därefter brytes ytterkuvertet. Innerkuverten grans-

kas. Därvid kontrolleras att de är av föreskriven beskaffenhet, att väljaren ställt i ordning endast ett innerkuvert för varje val och att innerkuvert ej är försett med obehörig märkning. Godkända innerkuvert lägges i urnorna. I samband därmed antecknas vid väljarens namn i röstlängden att han utövat sin rösträtt. *Lag (1975:310).*

5 § Föreligger brist eller felaktighet i något hänseende som valförrättaren skall kontrollera enligt 4 §, skall bristfälligt kuvert tillsammans med väljarens röstkort eller adresskort åter läggas in i ytterkuvertet. Detsamma gäller om innerkuvert är tomt eller om det ej klart framgår att kuvert innehåller valsedel. Innerkuvert skall dessförinnan åter läggas in i ytterkuvert för valsedelsförsändelse. Ytterkuverten lägges i sin tur in i ett eller flera särskilda kuvert som förseglas och förses med anteckning om innehållet. *Lag (1978:907).*

6 § Sedan de i 3–5 §§ föreskrivna åtgärderna vidtagits, förfares för varje val för sig på följande sätt.

1. Val- och innerkuvert tages ut ur urnan och räknas. Antalet personer som enligt röstlängd deltagit i valet räknas. Antalet kuvert och röstande antecknas i protokollet. Överensstämmer de framräknade siffrorna ej med varandra, anges i protokollet den sannolika orsaken till skillnaden.
2. Valsedlarna tages ut ur kuverten. Innehåller kuvert mer än en valsedel, lägges valsedlarna tillbaka i kuvertet. Sådana kuvert räknas och lägges in i ett särskilt kuvert som tillslutes och förses med anteckning om innehållet.
3. Kan det antagas att valsedel är ogiltig enligt 14 kap. 4 § lägges valsedeln åt sidan. Valsedlar som lagts åt sidan lägges därefter in i ett eller flera särskilda omslag som tillslutes och förses med anteckning om antalet valsedlar som omslaget innehåller.
4. Övriga valsedlar ordnas i grupper efter partibeteckning. Antalet valsedlar inom varje grupp räknas och antalet antecknas i protokollet. Valsedlarna lägges därefter partivis in i särskilda omslag. På omslagen antecknas vilket partis valsedlar omslaget innehåller och valsedlarnas antal.
5. De särskilda kuverten och omslagen förses med uppgift om valdistriktet och förseglas. *Lag (1978:907).*

7 § Protokollet underskrives av ordföranden och två av de närvarande valförrättarna. Därmed är förrättningen avslutad.

Omedelbart därefter sändes röstlängd, protokoll och de särskilda kuvert och omslag som avses i 6 § till valnämnden. Sker insändandet med posten, skall försändelsen anordnas som värdepost.

8 § Det åligger valnämnden att se till att samtliga handlingar som avses i 7 § kommit in till nämnden och att, om så ej är fallet, infordra det som fattas.

Valnämnden behåller röstlängderna och vidarebefordrar omgående övrigt material till länsstyrelsen. Sker översändandet med posten skall försändelsen anordnas som värdepost.

9 § Vid offentlig förrättning som påbörjas så snart det kan ske, dock tidigast onsdagen efter valdagen, granskar valnämnden de ytterkuvert som kommit in till nämnden och behållits där samt kuvertens innehåll. Därvid äger 3–5 §§ motsvarande tillämpning. Godkända val- och innerkuvert läggs i urnor. För varje val och valkrets användes en urna. I samband med att kuvert lägges i urnan antecknas vid väljarens namn i röstlängden att han utövat sin rösträtt.

Avgivna röster räknas. Därvid äger 6 § motsvarande tillämpning. *Lag (1979:456).*

10 § Kommer ytterkuvert in efter förrättningens början, lägges det utan vidare åtgärd åt sidan. Kuvert som lagts åt sidan lägges därefter in i ett eller flera särskilda omslag som förseglas och förses med anteckning om innehållet. *Lag (1978:907).*

11 § Över förrättning som avses i 9 § föres protokoll enligt formulär som fastställes av centrala valmyndigheten. När förrättningen slutförts, sänder valnämnden omgående röstlängder, protokoll samt iordningställda kuvert och omslag till länsstyrelsen. Sker översändandet med posten, skall försändelsen anordnas som värdepost.

14 kap. Slutlig sammanräkning och mandatfördelning

Allmänna bestämmelser

1 § Den slutliga sammanräkningen verkställes av länsstyrelsen vid offentlig förrättning som påbörjas så snart det kan ske. Länsstyrelsen skall kungöra tid och plats för sammanräkningen. I kungörelsen anges i vilken ordning som de olika valen kommer att räknas, om hinder ej möter. Kungörelsen skall anslås på kommunernas anslagstavlor samt senast dagen före sammanräkningens början införas i ortstidning inom länet.

Före sammanräkningens början skall länsstyrelsen ha tillsett att de handlingar som behövs för sammanräkningen har kommit in från valnämnden i den kommun sammanräkningen avser. Är inkomna handlingar ofullständiga eller ej i behörigt skick, skall länsstyrelsen infordra det som fattas eller, om det behövs, inhämta uppgift om anledningen till att handlingarna är ofullständiga eller ej i behörigt skick. *Lag (1977:712).*

2 § Vid den slutliga sammanräkningen prövar länsstyrelsen valsedlarnas giltighet och meddelar de beslut som denna prövning och de vid röstningen förda protokollen föranleder.

Har avgivna valsedlar ej förvarats på föreskrivet sätt, skall de förklaras ogiltiga, om det ej kan antagas att obehörig åtgärd ej vidtagits med dem.

Över förrättning hos länsstyrelsen föres protokoll enligt formulär som fastställes av centrala valmyndigheten.

3 § I fråga om riksdagsval bestämmer länsstyrelsen ordningen mellan kandidatnamnen på partiernas valsedlar i valkretsen i den utsträckning som behövs för utseende av riksdagsledamöter och ersättare för dem.

I fråga om landstings- och kommunfullmäktigval fördelar länsstyrelsen platserna mellan partierna. Platserna fördelas i fråga om kommunfullmäktigval för varje valkrets. Länsstyrelsen fastställer även för varje valkrets vilka personer som skall erhålla platserna samt utser suppleanter för landstingsledamöter och kommunfullmäktige.

Förrättningen skall genomföras utan dröjsmål. Vid avbrott i förrättningen skall valsedlarna och övriga valhandlingar läggas i säkert förvar. Innan förrättningen återupptages, skall länsstyrelsen se till att obehörig åtgärd ej vidtagits med valhandlingarna. *Lag (1977:187).*

4 § Valsedel är ogiltig, om den

1. saknar partibeteckning eller upptager mer än en partibeteckning, eller
2. är försedd med kännetecken som uppenbarligen blivit anbragt på valsedeln med avsikt.

Finns i ett valkuvert mer än en valsedel, är valsedlarna ogiltiga. Innehåller valkuvertet två eller tre valsedlar och bär alla samma partibeteckning, skall dock en valsedel räknas som giltig. Uppvisar i sådant fall valsedlarna olikheter i fråga om kandidatnamn, skall namnen på sedlarna anses obefintliga. *Lag (1975:310).*

5 § Utöver vad som gäller enligt 4 § andra stycket skall namn på valsedel anses obefintligt,

1. om kandidaten ej är valbar eller det ej framgår klart vem som avses,
2. om ordningen mellan namnet och annat namn ej framgår klart eller
3. om valsedeln gäller registrerat parti, för vilket anmälts kandidater enligt 5 kap. 8 §, och valsedeln ej som första namn upptager namnet på någon av de anmälda kandidaterna.

Vid bedömning enligt första stycket 3 av vilket namn som är det första skall namn ej anses obefintligt därför att kandidaten har avlidit eller visat sig ej vara valbar. *Lag (1975:310).*

Riksdagsvalet

6 § Ordningen mellan kandidatnamnen inom varje parti fastställes genom särskilda uträkningar. Vid varje uträkning gäller valsedel endast för ett namn.

Vid den första uträkningen gäller valsedel för det namn som står först på sedeln. Valsedlar med samma första namn bildar en grupp. Varje grupps röstetal räknas fram. Röstetalet är lika med det antal valsedlar som ingår i gruppen. Samma tal är också jämförelsetal för det namn som står först på gruppens valsedlar. Det namn vars jämförelsetal är störst får den första platsen i ordningen.

Vid varje följande uträkning gäller valsedel för det namn som står först på sedeln, varvid bortses från namn som redan fått plats i ordningen. Den eller de grupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående uträkning gällde för det namn som fick plats i ordningen, upplöses och ordnas i nya grupper, så att valsedlar som vid den pågående uträkningen gäller för ett och samma namn bildar en grupp. Övriga befintliga grupper behålles däremot oförändrade. För varje nybildad grupp räknas röstetalet fram. Röstetalet är lika med det antal valsedlar som ingår i gruppen. För samtliga namn,

som deltager i uträkningen, beräknas röstetal och jämförelsetal.

Röstetalet för ett namn är lika med röstetalet för den grupp eller det sammanlagda röstetalet för de grupper vilkas valsedlar gäller för namnet. Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess röstetal, om icke grupp av valsedlar som gäller för namnet deltagit i besättandet av förut utdelad plats. Om detta är fallet, erhålles namnets jämförelsetal genom att dess röstetal delas med det tal som motsvarar den del gruppen tagit i besättandet av plats eller platser som utdelats (gruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera grupper av valsedlar, som gäller för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats, med dessa gruppers sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en grupp beräknas sålunda att gruppens röstetal delas med det största jämförelsetalet vid uträkningen närmast före gruppens bildande. Bråktal, som uppkommer vid delning, beräknas med två decimaler. Den sista decimalsiffran får ej höjas.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, får nästa plats i ordningen. Mellan lika tal avgöres företrädet genom lottning.

7 § För varje namn som erhållit plats i ordningen enligt 6 § bestämmer länsstyrelsen i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar inom det parti som namnet tillhör särskild ordning mellan namnen på partiets valsedlar för utseende av ersättare.

Ersättare utses på grundval av de valsedlar som gällde för namnet, när det erhöll plats i ordningen enligt 6 §. Vid denna uträkning gäller varje valsedel som hel röst. Med iakttagande av att namn på den som redan fått plats i den särskilda ordningen anses som obefintligt skall röstvärdet tillgodoräknas det namn som står främst på sedeln. Den som får högsta röstetalet erhåller plats i den särskilda ordningen. Mellan lika tal avgöres företrädet genom lottning. *Lag (1975:1105).*

8 § Sedan de i 6 och 7 §§ föreskrivna åtgärderna vidtagits, lägges valsedlarna in i särskilda omslag, de godkända för sig och de ogiltiga för sig. Omslagen förseglas. Valsedlarna förvaras till utgången av den tid för vilken valet gäller.

Förrättningen avslutas genom att protokollet läses upp. Protokollet sändes genast till centrala valmyndigheten. *Lag (1978:907).*

9 § Centrala valmyndigheten fördelar mandaten i riksdagen på grundval av protokollen från länsstyrelserna och med tillämpning av 3 kap. 6–8 §§ regeringsformen.

Vid fördelningen av de fasta valkretsmandaten enligt 3 kap. 8 § första stycket regeringsformen tilldelas mandaten ett efter annat det parti som för varje gång uppvisar det största jämförelsetalet. Jämförelsetalet beräknas, så länge partiet ännu ej tilldelats något mandat, genom att partiets röstetal i valkretsen delas med 1,4. Därefter erhålles jämförelsetalet genom att partiets röstetal delas med det tal som är 1 högre än dubbla antalet mandat som redan tilldelats partiet i valkretsen.

Vid bestämmandet av det sammanlagda antal mandat i riksdagen som parti skall ha enligt 3 kap. 8 § andra stycket regeringsformen för att bli proportionellt representerat tillämpas fördelningsregeln i andra stycket på hela riket som en valkrets. Varje parti tilldelas så många utjämningsman-

dat som behövs för att detta antal skall uppnås.

Av de utjämningsmandat som parti erhållit tillföres det första den valkrets där partiet efter fördelningen av de fasta valkretsmandaten uppvisar större jämförelsetal än i övriga valkretsar. Återstående utjämningsmandat tillföres ett efter annat den valkrets där partiet för varje gång uppvisar störst jämförelsetal vid fortsatt tillämpning av fördelningsregeln i andra stycket på partiets röstetal i valkretsarna.

Har parti i någon valkrets erhållit flera mandat än antalet på partiets valsedlar upptagna namn, flyttas överskjutande mandat, med motsvarande tillämpning av fjärde stycket, till annan valkrets där partiet deltager i fördelningen av fasta valkretsmandat. Kan mandat ej besättas genom tillämpning av detta förfarande, skall det vara obesatt under den tid för vilken valet gäller.

Mellan lika tal avgöres företrädet genom lottning. *Lag (1974:215).*

10 § Centrala valmyndigheten fastställer på grundval av protokollen från länsstyrelserna vilka personer som skall erhålla mandaten som ledamöter.

Har länsstyrelsen ej bestämt ordning mellan så många namn som behövs för att de mandat som ett parti erhållit i valkretsen skall kunna besättas med ledamöter, skall länsstyrelsen på anmodan av centrala valmyndigheten vid ny förrättning bestämma ytterligare namn i ordningen. Sådan förrättning skall kungöras enligt 1 §.

Har kandidat fått plats i ordning i mer än en valkrets eller för mer än ett parti och skulle han till följd därav erhålla mandat i mer än en valkrets eller för mer än ett parti, skall han tillträda det mandat för vilket hans jämförelsetal är störst. Mandat som kandidat ej tillträder tillfaller den som står främst i den för kandidatens namn enligt 7 § bestämda särskilda ordningen. Därvid bortses från namn på den som redan valts till ledamot. Har till följd av denna paragraf två eller flera mandat ej tillträtts, tillsätts de ett och ett allt efter storleken på jämförelsetalen för namnen enligt 6 §. *Lag (1975:1105).*

11 § Sedan mandaten besatts med ledamöter, utser centrala valmyndigheten på grundval av den enligt 7 § bestämda ordningen mellan kandidatnamnen för varje ledamot lika många ersättare som ledamotens parti fått mandat i valkretsen. Minst tre ersättare skall dock alltid utses för varje ledamot. Vid utseende av ersättare skall bortses från namn på den som valts till ledamot.

Finns ej någon som enligt första stycket kan utses till ersättare, skall den kandidat inom valkretsen, som enligt 6 § står i tur att erhålla mandat för partiet, utses till ersättare för ledamoten. Finns ej någon sådan kandidat på partiets valsedlar, skall centrala valmyndigheten med tillämpning av 9 § femte stycket bestämma annan valkrets, från vilken ersättaren skall utses, och där till ersättare utse den som står närmast i tur att erhålla mandat för partiet. För ledamot får finnas endast en ersättare enligt detta stycke. Finns ej någon som sålunda kan utses till ersättare, skall därvid bero.

Om det behövs, skall länsstyrelsen på anmodan av centrala valmyndigheten vid ny förrättning fastställa ordning enligt 6 och 7 §§ mellan namnen på partis valsedlar. Sådan förrättning skall kungöras enligt 1 §. *Lag (1974:215).*

12 § När mandaten fördelats mellan partierna och besatts med ledamöter samt ersättare utsetts, tillkännager centrala valmyndigheten valets utgång genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar. Därmed är valet avslutat. De handlingar som rör valet lägges i säkert förvar och bevaras till utgången av den tid valet gäller.

13 § Har ledamot avgått före utgången av den tid för vilken han blivit vald, utser centrala valmyndigheten på anmälan av riksdagens talman till ny ledamot i den avgångnes ställe den ersättare som enligt den mellan ersättarna bestämda ordningen står i tur att inträda. Kan mandatet ej besättas med ersättare, skall det vara obesatt under återstoden av valperioden.

Har till ny ledamot utsetts den som enligt 11 § andra stycket varit utsedd till ersättare för den avgångne ledamoten, utses ersättare för honom enligt 11 §. Har mandatet flyttats från en valkrets till en annan, skall därvid anses som om mandatet vid valet tilldelats sistnämnda valkrets. Ersättare för annan ledamot, som trätt i stället för avgången ledamot, är de övriga personer som skulle ha varit ersättare för den avgångne ledamoten. *Lag (1974:215).*

14 § På anmälan av riksdagens talman utser centrala valmyndigheten med tillämpning av 11 § om möjligt två nya ersättare, om

1. antalet ersättare för en riksdagsledamot har gått ner till hälften eller därunder av det vid valet utsedda antalet genom att ersättare har utsetts till ordinarie ledamot eller har avgått av annan orsak, eller
2. antalet ersättare inte är tillräckligt för att ersättare skall kunna inträda i ledamots ställe enligt föreskrifterna i regeringsformen och riksdagsordningen. *Lag (1979:1101).*

14 a § Centrala valmyndigheten utfärdar kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar om utgången av förrättning som avses i 13 eller 14 §. Förrättningen är därmed avslutad. *Lag (1974:215).*

Landstings- och kommunfullmäktigvalen

15 § Ordningen mellan kandidatnamnen inom varje parti fastställes genom särskilda uträkningar. Vid varje uträkning gäller valsedel endast för ett namn. Vid fastställande av ordningen mellan namnen förfares i enlighet med 6 § andra–femte styckena. *Lag (1975:474).*

15 a § Mandaten i landstinget fördelas mellan partier. Endast parti som har fått minst tre procent av rösterna i hela landstingskommunen är berättigat att deltaga i fördelningen av mandaten i landstinget. *Lag (1977:187).*

15 b § De fasta valkretsmandaten i landstinget fördelas för varje valkrets proportionellt mellan partierna på grundval av valresultatet i valkretsen. Härvid tilldelas mandaten, ett efter annat, det parti som för varje gång uppvisar det största jämförelsetalet. Jämförelsetalet beräknas, så länge partiet ännu ej tilldelats något mandat, genom att partiets röstetal i valkretsen delas med 1,4. Därefter erhålles jämförelsetalet genom att partiets röstetal delas med det tal som är 1 högre än det dubbla antalet av de mandat som redan tilldelats partiet i valkretsen.

Utjämningsmandaten fördelas mellan partierna så, att fördelningen av alla mandat i landstinget blir proportionell mot partiernas röstetal i hela landstingskommunen. Vid bestämmandet av det sammanlagda antal mandat i landstinget som parti skall ha för att bli proportionellt representerat tillämpas fördelningsregeln i första stycket på hela landstingskommunen som en valkrets. Varje parti tilldelas så många utjämningsmandat som behövs för att detta antal skall uppnås.

Har parti vid fördelningen av de fasta valkretsmandaten erhållit flera mandat än som motsvarar den proportionella representationen i landstinget för partiet enligt andra stycket, bortses vid fördelningen av utjämningsmandaten från partiet och de fasta valkretsmandat det har erhållit.

Av de utjämningsmandat som parti erhållit tillföres det första den valkrets där partiet efter fördelningen av de fasta valkretsmandaten uppvisar större jämförelsetal än i övriga valkretsar. Återstående utjämningsmandat tillföres ett efter annat den valkrets där partiet för varje gång uppvisar störst jämförelsetal vid fortsatt tillämpning av fördelningsregeln i första stycket på partiets röstetal i valkretsarna.

Har parti i någon valkrets erhållit flera mandat än antalet på partiets valsedlar upptagna namn, flyttas överskjutande mandat, med motsvarande tillämpning av fjärde stycket, till annan valkrets. Kan mandat ej besättas genom tillämpning av detta förfarande, skall det vara obesatt under den tid för vilken valet gäller.

Mellan lika jämförelsetal avgöres företrädet genom lottning. *Lag (1975:474).*

15 c § För varje mandat som ett parti har erhållit i landstinget utses en landstingsledamot. Den första platsen som tilldelats parti besättes med den kandidat som står främst i den enligt 15 § bestämda ordningen mellan namnen, den andra med den kandidat som därefter står närmast i ordningen och så vidare efter samma grund. *Lag (1977:187).*

15 d § Skall två eller flera platser besättas vid val till kommunfullmäktige, fördelas de mellan partierna så att platserna, en efter annan, tilldelas det parti som varje gång uppvisar det största jämförelsetalet. Jämförelsetalet beräknas enligt andra stycket. Den första platsen som tilldelats parti besättes med den kandidat som står främst i den enligt 15 § bestämda ordningen mellan namnen, den andra med den kandidat som därefter står närmast i ordningen och så vidare efter samma grund.

Jämförelsetalet beräknas, så länge partiet ännu ej tilldelats någon plats, genom att partiets röstetal delas med 1,4. Därefter erhålles jämförelsetalet genom att partiets röstetal delas med det tal som är 1 högre än det dubbla antalet av de platser som tilldelats partiet. Har samma kandidat erhållit platser från två partier, skall vid beräkning av det antal platser som utdelats vardera platsen anses blott som en halv plats och, om kandidaten erhållit platser från tre partier, som en tredjedels plats och så vidare efter samma grund.

Har ett parti tilldelats lika många platser som motsvarar antalet namn på partiets valsedlar, skall det uteslutas från vidare jämförelse.

Skall blott en plats besättas tillfaller platsen den kandidat som står

främst i namnordningen inom det parti som har det största jämförelsetalet enligt andra stycket.

Mellan lika jämförelsetal avgöres företrädet genom lottning. *Lag (1975:474).*

16 § Har kandidat vid val till landsting fått plats i ordning i mer än en valkrets eller för mer än ett parti och skulle han till följd därav erhålla mandat i mer än en valkrets eller för mer än ett parti, skall han tillträda det mandat, för vilket hans jämförelsetal är störst.

På grundval av de valsedlar som gällde för kandidatens namn när detta erhöll plats i ordningen fastställes vid ny sammanräkning vem som skall erhålla mandat som kandidaten ej tillträder. Vid denna uträkning gäller varje valsedel som hel röst. Med iakttagande av att namn på kandidat som redan tillträtt mandat för partiet anses som obefintligt skall röstvärdet tillgodoräknas det namn som står främst på sedeln. Den som får högsta röstetal erhåller mandatet. Mellan lika tal avgöres företrädet genom lottning.

Har till följd av denna paragraf två eller flera mandat ej tillträtts, tillsätts de ett och ett allt efter storleken på jämförelsetalen för namnen enligt 6 §.

Bestämmelserna i första–tredje styckena äger motsvarande tillämpning för det fall att kandidat vid val till kommunfullmäktige fått plats i ordning i mer än en valkrets och till följd därav skulle erhålla plats i mer än en valkrets. Är vid tillämpningen av andra stycket fråga om plats för mer än ett parti skall sammanräkningen ske inom det parti för vilket plats först skulle ha tilldelats kandidaten. *Lag (1975:1106).*

17 § När platserna i landsting och kommunfullmäktige fördelats mellan partier och besatts med ledamöter, skall länsstyrelsen utse suppleanter för landstingsledamöter och kommunfullmäktige. *Lag (1977:187).*

18 § För landstingsledamöter utses suppleanter på följande sätt.

För varje landstingsledamot göres inom det parti, för vilket han blivit vald, lika många nya sammanräkningar, dock minst tre, som partiet erhållit platser. Vid varje sammanräkning äger 16 § andra stycket motsvarande tillämpning.

Kan föreskrivet antal suppleanter icke utses enligt andra stycket, skall därvid bero. *Lag (1977:187).*

19 § För kommunfullmäktige utses suppleanter på följande sätt.

För varje ledamot görs en sammanräkning inom det parti, för vilket han har blivit vald. Vid varje sammanräkning tas hänsyn endast till de valsedlar som upptar ledamotens namn och som på grund härav gällde för detta namn, när det fick plats i ordning. Varje valsedel gäller som hel röst. Med iakttagande av att namn på kandidat som har blivit genom valet utsedd till ledamot skall anses som obefintligt tillgodoräknas röstvärdet det namn som står främst på sedeln. Den som får högsta röstetalet är utsedd till suppleant för den ledamot som sammanräkningen avser. Mellan lika tal avgörs företrädet genom lottning.

Om det antal suppleanter som har utsetts enligt andra stycket är mindre än det antal som kommunfullmäktige har bestämt enligt 2 kap. 2 § kommu-

nallagen (1977:179) och samma suppleant har utsetts för tre eller flera ledamöter, görs ytterligare en sammanräkning för var och en av dessa ledamöter. Därvid skall även namn på kandidat som har blivit genom valet utsedd till suppleant för den ledamot som sammanräkningen avser anses som obefintligt. I övrigt förfars på sätt som anges i andra stycket.

Om antalet suppleanter fortfarande är mindre än det antal som kommunfullmäktige har bestämt enligt 2 kap. 2 § kommunallagen och samma suppleant har utsetts för fem eller flera ledamöter, görs ytterligare en sammanräkning för var och en av dessa ledamöter.

Därefter görs på motsvarande sätt successivt ytterligare sammanräkningar för de ledamöter vilkas suppleanter har utsetts för sju eller flera ledamöter, nio eller flera ledamöter, och så vidare, så länge antalet suppleanter är mindre än det antal som kommunfullmäktige har bestämt enligt 2 kap. 2 § kommunallagen. *Lag (1981:525).*

20 § När länsstyrelsen företagit de åtgärder som föreskrives i 15, 15 b–15 d, 16, 18 och 19 §§, lägges valsedlarna in i särskilda omslag, de godkända för sig och de ogiltiga för sig. Omslagen förseglas. Valsedlarna förvaras till utgången av den tid valet gäller.

Valets utgång kungöres genom uppläsning av protokollet. Därmed är valet avslutat. *Lag (1978:907).*

21 § Har föreskrivet antal fullmäktige ej blivit utsedda vid valet, skall nytt val genast anställas för utseende av det felande antalet. Vid sådant val skall utses även suppleanter för fullmäktige.

Har fullmäktige men ej suppleanter valts till föreskrivet antal, skall därvid bero. *Lag (1977:187).*

22 § Har landstingsledamot avgått före utgången av den tid för vilken han blivit vald, skall länsstyrelsen på anmälan av landstingets ordförande till ordinarie landstingsledamot inkalla den suppleant som enligt den mellan suppleanterna bestämda ordningen står i tur att inträda.

Har fullmäktig avgått före utgången av den tid för vilken han blivit vald, skall länsstyrelsen på anmälan av fullmäktiges ordförande vid offentlig förrättning genom ny sammanräkning inom det parti för vilket den avgångne blivit vald utse efterträdare för honom. Blev den avgångne vald för flera partier, skall sammanräkningen ske inom det parti från vilket plats först tilldelats honom. Vid sammanräkningen äger 7 § andra stycket motsvarande tillämpning. *Lag (1977:187).*

23 § Har en suppleant för landstingsledamot eller för fullmäktig inträtt som ordinarie ledamot eller avgått som suppleant av annan orsak, skall länsstyrelsen på anmälan av landstingets respektive kommunfullmäktiges ordförande vid offentlig förrättning utse ytterligare en suppleant för varje berörd ledamot. Vid den nya sammanräkningen tillämpas 18 § när det gäller suppleanter för landstingsledamot och 19 § när det gäller supplanter för fullmäktig.

Finns ej någon som kan utses till suppleant för landstingsledamot eller kommunfullmäktig, skall därvid bero. *Lag (1981:525).*

24 § Med uppläsning av protokollet är förrättning som avses i 22 och 23 §§ avslutad. Efter sammanräkningen skall valsedlarna åter läggas in i omslag på sätt som föreskrives i 20 §.

15 kap. Bevis, besvär över val och förrättning, m. m. *Lag (1974:215).*

1 § För den som blivit utsedd till ledamot av riksdagen eller till ersättare utfärdar centrala valmyndigheten genast bevis därom. I beviset anges namnet på den som blivit utsedd samt tid, parti och valkrets som han blivit utsedd för. Bevis för ersättare skall dessutom innehålla uppgift om den eller de ledamöter som han utsetts till ersättare för och, om flera ersättare utsetts för samma ledamot, ordningen mellan ersättarna.

Som bevis gäller utdrag ur protokoll eller annan handling från förrättning vid vilken ledamoten eller ersättaren blivit utsedd. Bevis skall tillställas den som blivit utsedd samt valprövningsnämnden och riksdagens talman. *Lag (1974:215).*

2 § För den som blivit utsedd till ledamot av landsting eller kommunfullmäktige eller till suppleant utfärdar länsstyrelsen genast bevis därom. I beviset anges namnet på den som blivit utsedd samt tid, parti och, i förekommande fall, valkrets för vilken han blivit vald.

Som bevis gäller utdrag ur protokoll eller annan handling från förrättning vid vilken ledamoten eller suppleanten blivit utsedd. Bevis skall tillställas den som blivit utsedd samt landstinget respektive kommunen. *Lag (1974:215).*

3 § Valprövningsnämnden skall granska bevis för riksdagsledamot och ersättare och därvid pröva om beviset blivit utfärdat i enlighet med 1 §. Granskningen skall vara avslutad senast dagen innan den riksdag till vilken valet skett samlas till riksmöte eller, i fråga om bevis som kommer in till valprövningsnämnden medan riksmöte pågår, så snart det kan ske. Berättelse om granskningen skall ofördröjligen överlämnas till riksdagens talman. *Lag (1974:215).*

4 § Talan mot beslut, varigenom centrala valmyndigheten eller länsstyrelsen fastställt utgången av val eller av sådan förrättning som avses i 14 kap. 13, 14, 22 eller 23 § föres hos valprövningsnämnden genom besvär.

Besvärshandlingen skall ges in till beslutsmyndigheten och vara myndigheten till handa, om besvären avser riksdagen, inom tio dagar och, om besvären avser landsting eller kommunfullmäktige, inom sju dagar efter det att valet eller förrättningen avslutades. Har besvärshandling kommit in till valprövningsnämnden före besvärstidens utgång, skall den omständigheten att inlagan kommit in till beslutsmyndigheten först därefter dock ej föranleda att besvären lämnas utan prövning.

Snarast möjligt efter besvärstidens utgång skall beslutsmyndigheten samtidigt kungöra samtliga besvär som anförts och sända besvärshandlingarna till valprövningsnämnden. Avser besvären riksdagen, införes kungörelsen i Post- och Inrikes Tidningar. Avser besvären landsting eller kommunfullmäktige, införes kungörelsen i ortstidning inom landstingskommu-

nen respektive kommunen. I kungörelsen anges viss kort tid inom vilken förklaring över besvären skall ha kommit in till valprövningsnämnden. Beslutsmyndigheten skall därjämte skyndsamt inkomma till valprövningsnämnden med yttrande över besvären.

Besvär över beslut, varigenom har fastställts utgången av val i hela riket av landstingsmän eller kommunfullmäktige, prövas av valprövningsnämnden i den sammansättning denna hade vid tiden för valet. *Lag (1977:712).*

5 § Den som vill anföra besvär har rätt att hos beslutsmyndigheten genast erhålla utdrag ur protokoll eller annan handling över förrättningen. *Lag (1974:215).*

6 § Finner valprövningsnämnden i ärende enligt 4 § behövligt att någon höres som vittne vid domstol, kan nämnden förordna att vittnesförhör skall äga rum vid allmän underrätt.

I fråga om bevisupptagning enligt första stycket gäller 35 kap. 10 och 11 §§ rättegångsbalken i tillämpliga delar. Ersättning till vittne utgår av allmänna medel. Kostnaden härför skall stanna på statsverket. *Lag (1974:215).*

7 § Har i den verksamhet för förberedande och genomförande av val, för vilken myndighet svarar, förekommit avvikelse från föreskriven ordning eller har vid valet förekommit sådant otillbörligt förfarande som avses i 17 kap. 8 § brottsbalken, skall valprövningsnämnden, om det med fog kan antagas att vad som förekommit har inverkat på valutgången, vid prövning av besvär över valet upphäva detta i den omfattning som behövs och förordna om omval i valkrets. Kan rättelse åstadkommas genom förnyad sammanräkning eller annan sådan mindre ingripande åtgärd, skall nämnden dock i stället för att förordna om omval uppdraga åt beslutsmyndigheten att vidtaga sådan rättelse.

Har vid förrättning som avses i 14 kap. 13, 14, 22 eller 23 § förekommit avvikelse från föreskriven ordning och är det ej osannolikt att avvikelsen har inverkat på utgången av förrättningen, skall valprövningsnämnden vid prövning av besvär över förrättningen upphäva denna och uppdraga åt beslutsmyndigheten att vidtaga erforderlig rättelse.

Om enligt bestämmelse i lag talan mot visst beslut icke får föras eller skall föras i särskild ordning, får omständighet som avses med beslutet ej åberopas vid besvär som avses i denna paragraf.

Om talan i samband med besvär över val mot länsstyrelses beslut över anmärkning mot röstlängd eller om rättelse av allmän röstlängd föreskrives i 4 kap. 6 §, 8 § tredje stycket och 18 § första stycket. *Lag (1974:215).*

8 § Beslut varigenom någon har utsetts till ledamot av landsting eller kommunfullmäktige eller till suppleant länder till efterrättelse utan hinder av att besvär anförts över beslutet. Utses med anledning av besvären annan till ledamot eller suppleant, länder beslutet härom till efterrättelse så snart det val eller den förrättning varigenom han blivit utsedd har avslutats.

Angående verkan av att besvär anförts över beslut genom vilket någon utsetts till ledamot av riksdagen eller till ersättare finns bestämmelser i 3 kap. 11 § regeringsformen.

Bestämmelserna i 13 § förvaltningslagen (1971:290) gäller icke beslut som sägs i denna paragraf. *Lag (1974:215).*

9 § När valprövningsnämnden avgör ärende enligt denna lag skall nämndens samtliga ledamöter vara närvarande.

Mot valprövningsnämndens beslut enligt denna lag får talan ej föras. *Lag (1974:215).*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1982.

På regeringens vägnar

CARL AXEL PETRI

Jan Forsström
(Justitiedepartementet)